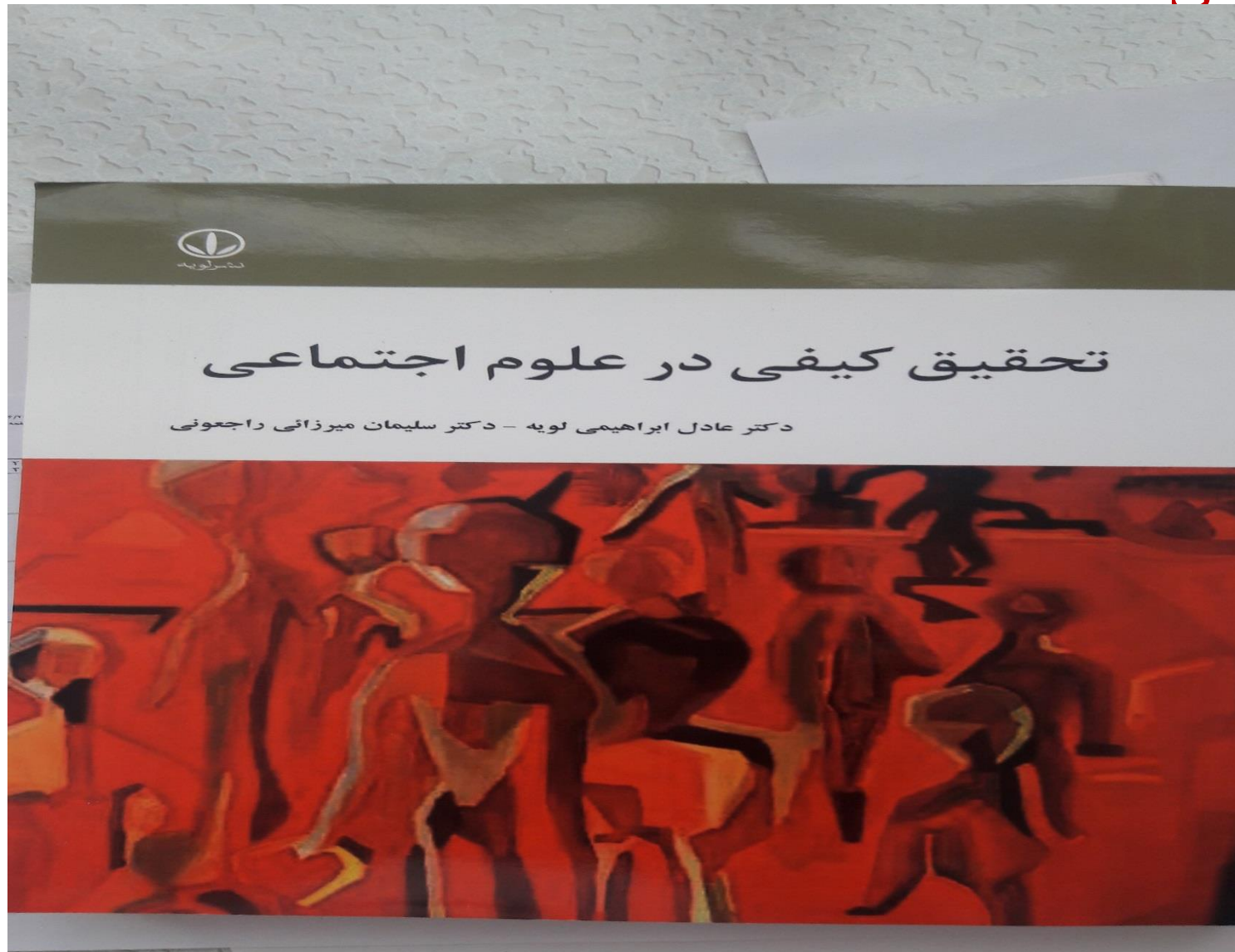

به نام خدا
آشنایی با روش خودکاوی روایتی در تربیت معلم
دکتر سلیمان میرزائی راجعونی
دانشگاه فرهنگیان قزوین
۰۹۱۱۳۳۰۲۰۶۱

پاییز ۱۳۹۷

معرفی آثار

بخش اول: مبانی و مفاهیم	
فصل اول: علم و پژوهش اجتماعی
فصل دوم: نظریه- و پژوهش اجتماعی
فصل سوم: معانی روش-شناسی
بخش دوم: راهبردهای تحلیلی	
فصل چهارم: نظریه زمینه ای و کدگذاری نظری
فصل پنجم: تحلیل محتوای کیفی
فصل ششم: پدیدارشناسی به عنوان یک روش پژوهشی
فصل هفتم: مطالعه موردی
فصل هشتم: قوم‌نگاری
فصل نهم: روش اسنادی
فصل دهم: تحلیل روایتی: رهیافت سازه گرا (خودکاوی روایتی نیز دیده شود)	
فصل یازدهم: هرمنوتیک و هرمنوتیک عینی
فصل دوازدهم: روش تاریخی – تطبیقی (روش مقایسه‌ای و کاربرد آن اول دیده شود)	
فصل سیزدهم: نهادگرایی تاریخی، وابستگی به مسیر
فصل چهاردهم: مطالعات فرهنگی
فصل پانزدهم: نت نگاری: شناخت فرهنگ از طریق داده-های رسانه-های اجتماعی	
فصل شانزدهم: پژوهش آنلاین و استفاده از نرم-افزار در تحلیل داده-های کیفی
بخش سوم: انواع داده ها و تحلیل آن ها	
فصل هفدهم: تحلیل داده‌های کیفی
فصل هجدهم: تحلیل مصاحبه ها
فصل نوزدهم: تحلیل گروه های کانونی (مشاهده مشارکتی دیده شود)	
فصل بیستم: مکالمات و تحلیل مکالمه
فصل بیست و یکم: گفت‌مان-ها و تحلیل گفت‌مان
فصل بیست و دوم: تحلیل مشاهدات
فصل بیست و سوم: تحلیل اسناد
فصل بیست و چهارم: تحلیل رسانه-های خبری
فصل بیست و پنجم: فرا تحلیل کیفی
فصل بیست و ششم: نوشتن گزارش پژوهش کیفی

SECOND EDITION

METHODS IN EDUCATIONAL RESEARCH

From Theory to Practice

MARGUERITE G. LODICO • DEAN T. SPAULDING • KATHERINE H. VOEGTLE

فصل اول: مقدمه ای بر پژوهش تربیتی

فصل دوم: انواع طرح های پژوهش تربیتی و مفاهیم مرتبط عمده

فصل سوم: آمار توصیفی

فصل چهارم: اندازه گیری تربیتی: داده های بایگانی و ابزارهای استاندارد شده

فصل پنجم: رویه ها و اندازه های کیفی

فصل ششم: پژوهش کیفی

فصل هفتم: سازماندهی و تحلیل داده های کیفی

فصل هشتم: تحقیق توصیفی پیمایشی: پژوهش کمی

فصل نهم: پژوهش آزمایشی

فصل دهم: رویکردهای غیر آزمایشی: پژوهش علی - مقایسه ای و همبستگی

فصل یازدهم: آمار استنباطی

فصل دوازدهم: اقدام (کنش) پژوهی

فصل سیزدهم: خودکاوی روایتی

فصل چهاردهم: ارزشیابی برنامه در آموزش و پرورش

فصل پانزدهم: تعیین و بررسی یک موضوع

فصل شانزدهم: پروپوزال پژوهشی

- فلسفه علم اجتماعی به پنج موضوع می پردازد:
- هستی شناسی (Ontology)
- معرفت شناسی (Epistemology)
- روش شناسی (Methodology)
- منطق (Logic)
- ارزش شناسی (Axiology)

- با توجه به مبحث ارزش شناسی چهار چارچوب فلسفی عمده در آموزش و پرورش وجود دارد که عبارتند از:
- واقعگرایی علمی
- برساخت گرایی اجتماعی
- چارچوب حمایتی - آزاد سازی
- پراگماتیسم
- دو تا چارچوب اول دانش محور هستند و دو چارچوب فلسفی بعدی کنش محور هستند. روش خود کاوی روایتی در چارچوب فلسفی حمایتی و آزاد سازی قرار می گیرد و کنش محور است.

جدول (۱-۱) ابعاد و نسخ‌های عمده پژوهش اجتماعی

کاربرد و مخاطب پژوهش	اهداف پژوهش	تمرکز بر ویژگی‌های درون یا میان موارد	بعد زمان در مطالعه	فنون بکار رفته برای گردآوری داده‌ها
<p>(۱) اصلی / بنیادی</p> <p>(۲) کاربردی:</p> <p>الف) اقدام پژوهی</p> <p>ب) اثربابی / برآورد اثر</p> <p>ج) ارزیابی</p>	<p>(۱) اکتشافی</p> <p>(۲) توصیفی</p> <p>(۳) تبیینی</p>	<p>(۱) پژوهش مطالعه موردی</p> <p>(۲) پژوهش میان موارد</p>	<p>(۱) برش مقطعی</p> <p>(۲) طولی:</p> <p>الف) سری زمانی</p> <p>ب) پانل</p> <p>ج) تحلیل نسل</p>	<p>(۱) داده‌های کمی:</p> <p>الف) آزمایشی</p> <p>ب) پیمایشی</p> <p>ج) غیر واکنشی (تحلیل محتوا، تحلیل ثانویه و آماره-های موجود).</p> <p>(۲) داده‌های کیفی:</p> <p>مصاحبه‌ها، گروه‌های کانونی، مکالمات، گفت‌وگوها، مشاهدات، اسناد و داده‌های رسانه‌ای</p>

تعریف پژوهش کیفی

ما تعریفی را که نلسون و همکاران وی ارائه داده اند، مبنای کار قرار داده ایم: «پژوهش کیفی یک دانش میان رشته ای، فرا رشته ای و برخی اوقات ضد نظم و انضباط گریز است. این پژوهش مرز بندی های علوم انسانی، اجتماعی و طبیعی را در می نوردد. پژوهش کیفی دارای معانی زیادی است. این پژوهش در اصل چند پارادایمی است. پژوهشگران کیفی به ارزش رهیافت ترکیبی و چندگانه حساس هستند. این پژوهشگران به دیدگاه طبیعت گرایانه و فهم تفسیری تجربه انسانی پایبند هستند. در عین حال این میدان پژوهش ذاتاً سیاسی است و توسط مواضع سیاسی و قومی متنوع شکل می گیرد» (نلسون و همکاران، ۱۹۹۲: ۲).

• تحقیق روایتی

- کلمه روایت به معنی «گفتن یک داستان در قالب نوشتار یا گفتار است» (فرند و گورالنیک، ۱۹۵۶: ۹۷۵). تحقیق روایتی مطالعه شیوه هایی است که انسانها جهان را از طریق بررسی داستان های شخصی و اجتماعی که آنها می گویند، تجربه می کنند (کانللی و کلندینین، ۱۹۹۰). تحقیق روایتی فرض می کند که همه ما «زندگی های در قالب قصه گفته شده» را هدایت می کنیم و مربیان و فراگیران هر دو قصه گوینان و شخصیت-های داستان های خود و دیگران هستند (کانللی و کلندینین، ص ۲). در تحقیق روایتی، محققان، زندگی مردم را از طریق جمع آوری و بازنویسی داستانهای مربوط به تجارب آنها و تفسیرشان از معنی این تجربیات توصیف می کنند.

- روایت به نوعی از داده های کیفی، شکلی از تحقیق و گردآوری داده ها، یک شیوه بحث و ارائه داده ها، مجموعه ای از فنون تحلیلی داده های کیفی و نوعی از تبیین نظری اشاره می کند.

- روایتها به عنوان شیوه ای جهت بررسی جهان دارای چندین ویژگی هستند:

- ۱- روایت داستان یا حکایتی را می گوید (یعنی وقایع پنهان را از دیدگاهی مطرح می نماید).

- ۲- روایت دربردارنده نوعی درک در حال حرکت است (دارای شرایط قبل و بعد است).

- ۳- روایت دربردارنده روابط یا پیوندها در درون یک بستر پیچیده و دقیق است.

- ۴- روایت دربردارنده افراد یا گروههایی است که درگیر کنش و تصمیم گیری اند.

- ۵- روایت دارای انسجام است یعنی اجزای آن یک کل را تشکیل می دهند.

- ۶- روایت دربردارنده توالی زمانی و سلسله ای از وقایع است.

«متن روایتی» به داده هایی که فرمت قصه مانند دارند اشاره می کند که افراد برای سازماندهی و بیان معنا و شناخت شان در زندگی اجتماعی بکار می برند. «مدارس، کلینیک ها، مراکز مشاوره، اماکن تربیتی و اصلاحی، بیمارستانها، گروههای حامی، سازمانهای خودگردان و بسیاری دیگر از مکانها دیگر چارچوبهایی را برای کسب تجربه شخصی در طی گذر زمان فراهم می سازند» (گوبریوم و هولستین، ۱۹۹۸: ۱۶۴). ما روایتها را در داستانهای رمانها، اشعار، اسطوره ها، داستانهای حماسی، اجراهای نمایشی، فیلمها، روزنامه ها، گزارشات رسانه ای، وعظ ها، تاریخهای شفاهی، مصاحبه ها و گفتن وقایع زندگی شخصی پیدا می کنیم. فراتر از یک شکل بیان، روایت همچنین یک رفتار است.

• جدول (۱-۲) انواع تحقیق روایتی

توصیف	انواع تحقیق روایتی
<p>- توصیفی از زندگی یک شخص که توسط خود شخص نوشته شده است.</p> <p>- یک روایت شخصی که توسط محقق نوشته شده است، کسی که تجارب و داستان زندگی خودش را در یک بستر اجتماعی - سیاسی یا فرهنگی توصیف و تفسیر می کند.</p> <p>- توصیفی از زندگی یک شخص که توسط شخص دیگر (محقق) نوشته شده است.</p>	<p>خود شرح حال نگاری^۴</p> <p>خود قوم نگاری^۵</p> <p>شرح حال نگاری^۶</p>
<p>- توصیفات روایتی از زندگی یک شخص یا تعداد اندکی از افراد در درون یک بستر اجتماعی یا فرهنگی خاص. این توصیف می تواند از مرگ تا تولد را شامل گردد یا بر حوادث مهم متمرکز شود.</p>	<p>تاریخ زندگی یا داستان های زندگی^۷</p>

خاطرات^۸

- توصیفی از بخش‌های برگزیده زندگی یک شخص که توسط خود شخص نوشته شده است؛ خاطرات نوعی خود شرح حال نگاری هستند ولی نسبت به خود شرح و حال نگاری-ها گزینشی‌تر و انعطاف‌پذیرترند.

مطالعات قوم‌نگاری روایتی^۹

- ترکیبی از قوم‌نگاری و تاریخ زندگی و بررسی زندگی یک فرد یا تعداد اندکی از افراد در حالی که محقق درگیر بلند مدت در یک فرهنگ یا اجتماع است.

اجرای روایتی^{۱۰}

- بازنویسی یا باز آفرینی مجدد و چشمگیر داستان‌هایی که از طریق روش‌های پژوهش کیفی جمع‌آوری شده‌اند.

تاریخ شفاهی^{۱۱}

- گزارش شفاهی و تفسیر اطلاعات تاریخی بر مبنای تجارب شخصی یک یا چند شخص.

شهادت نامه‌ها^{۱۲} (به طور مکرر

- «یک روایت واضح سیاسی که یک مخالفت یک گروه خاص را ماندگار و تفسیر می‌کند» (چیس، ۲۰۰۵: ۶۵۳).

توسط فعالان آمریکای لاتین در

جنبش‌های انقلابی به کار رفته

است).

«رفتار روایتی» شکلی قصه مانند دارد که افراد از طریق آن زندگهای روزمره و کنشهایشان را تجربه نموده و بدانها معنا می بخشند. روایت اطلاعات، وقایع و تجاربی که در طی زمان جریان دارند را سازماندهی می کند. روایت یک خط قصه یا طرحی از یک زاویه دید خاص ارائه می دهد. زاویه دید چیزی است که کنشگر را بر می انگیزد و راوی را و می دارد تا مقاصدش را ابراز نماید. از آنجایی که یک طرح روایتی را مجموعه ای از جزئیات خاص احاطه نموده^{۱۸} اند تعمیم دادن طرح روایت کار دشواری است.

«تحقیق روایتی» نوعی روش پژوهش و گردآوری داده هاست که کیفیت روایت گونه از زندگی اجتماعی را حفظ می کند (چس، ۲۰۰۵). با استفاده از روایت به عنوان روش تحقیق می کوشیم تا تجارب زیسته عادی افراد را بدون تخریب یا تقلیل خصلت روایتی آن، درک نماییم. این تحقیق نوعی بازاندیشی خود است یعنی خودت را در جریان وقایع قرار می دهی و «خود» از روی آگاهی به بخشی از «طرح» تبدیل می شود. تحقیق خودش نوعی درگیر شدن و مشارکت داشتن در یک شرایط میدانی است که در قالب روایت صورت می گیرد؛ یعنی گفتن داستانی همراه با درکی از حرکت و توالی منسجم وقایع مربوط به یک کنشگر اجتماعی درگیر در یک بستر مشخص.

• خود کاوی Self-study

- خود کاوی به عنوان شیوه ای برای شکوفایی استعداد های نهفته در انسان و به عنوان شیوه ی رهایی انسان از قید و بندهای ذهنی - روانی در روانکاوی مطرح شده است ولی در آموزش و پرورش اصطلاح خود کاوی زمانی بکار می رود که تمرکز صریح پژوهش بر رفتارهای یاد گیری و اعمال آموزشی و پرورشی معلم باشد (لاف رن، هملیتون، لابوسکی و راسل، ۲۰۰۴). ماهیت خود کاوی توسط خانم لابوسکی بدین صورت خلاصه شده است: «پژوهشی تعاملی است که بخاطر بهبود انجام می گیرد و عمدتاً از روش های کیفی استفاده می شود. این روش فرمولی را برای انجمن حرفه ای معلمان فراهم می سازد تا براساس آن رفتار و مهارت های دانشجو معلمان را بهتر مورد آزمون و ارزیابی قرار دهند» (۲۰۰۴: ۸۵۹). اصطلاح خود کاوی رویکرد و موضوع مورد مطالعه را نشان می دهد research topic روش method انجام تحقیق را (لافرن و همکاران، ۲۰۰۴).

- خود کاوی یعنی واقف گشتن بر خویشتن. در خود کاوی آنچه بدست می آید تجربه دست اول first-hand experience است نظر است. در خود کاوی نوعی سفر بازاندیشی انجام می گیرد تا دانشجو با کنجکاوی تجارب خودش را مورد تأمل و بررسی دقیق قرار دهد (getting in, getting on, and getting out). فرد مورد نظر نیست بلکه بخش حرفه ای آن در کانون توجه قرار دارد. پس، حس کنجکاوی دانشجو باید بر مدرسه، دانشگاه، گروه آموزشی، کلاس درس، مواد درسی، نقش دانشجویی و حرفه ای معلمی متمرکز گردد. دانشجو باید به معانی، رفتارها، نهادها، وقایع و موقعیتهای مکانی به دقت توجه نماید. چیزهایی که مورد توجه دانشجو قرار می گیرد علاوه بر اشیاء فیزیکی شامل، متن text، گفتگو talk و تعاملات interaction است.

- جان لافرن John Loughran، مدعی است که دانشجو معلمان از طریق شنیدن مطالب در مورد تدریس چیزی یاد نمی گیرند، این افراد صرفاً از طریق تجربه اندوزی نیز تدریس را فرا نمی گیرند. دانشجو معلمان از طریق درگیر شدن در طیفی از فعالیتها و احتمالات و از طریق بازاندیشی و تأمل بر تجارب و به زیر سؤال بردن چیزی که تجربه کرده اند و کسانی که در این تجربه شان دخالت دارند، تدریس را فرا می گیرند (لافرن، ۱:۲۰۰۲).

- خانم لابوسکی چهار ویژگی اساسی را برای روش شناسی پژوهش خود کاوی بر می شمرد: معطوف به ایجاد بهبود بودن، تعاملی بودن، بکارگیری چند روش کیفی، و از ما می خواهد کارمان را بطور رسمی برای مشورت، آزمون بیشتر و قضاوت در دسترس اجتماع علمی قرار دهیم (۸۵۹:۲۰۰۴).

■ خود کاوی روایتی روشی برای بهبود تدریس مربی معلمان

■ در این خود کاوی روایتی سؤالات زیر را بررسی می کنیم:

■ • چگونه روشهای تجربه شخصی به من کمک کرد تا تجربیاتم را به عنوان یک فراگیر، معلم

و مربی معلمان درک کنم؟

■ • چگونه تحقیق روایتی مرا از شیوه خودم به عنوان یک مربی معلم آگاه کرد؟

■ • چگونه تحقیق روایتی درک مرا از دیگران و زمینه آموزشی آگاه کرد؟

■ • چگونه تحقیق روایتی شیوه های آموزشی مرا در زمینه تربیت معلمان بهبود بخشید؟

■ در بررسی این سؤالات، روایت من بیشتر به عنوان وسیله ای برای نشان دادن چگونگی سهم و

تأثیر شیوه های روایتی شناخت بر مطالعه و ارتقای شیوه های تربیت معلم است تا اینکه نوعی

داستان گویی صرف باشد.

روش های انجام خود کاوی روایتی عبارتند از:

۱- داستانگویی

۲- خود شرح حال نویسی

۳- استعاره

۴- قواعد عمل

۵- فلسفه های شخصی تدریس

۶- نشریات باز اندیشی

• روش استعاره: به عنوان معلم من راهنمای گردشگر هستم!

• یادگیری یک سفر کشف است. هنگامی که ما در چنین سفری قرار می گیریم، مشتاق هستیم که بسیاری از شگفتی های جهان را ببینیم و درک کنیم.

• یک راهنما یا یک معلم بودن بدون نقص و مشکل نیست. اول، در حالی که هر دو تلاش می کنند سفر را برای هر کسی جالب سازند، ماهیت گروه فرصتهای مربوط به فعالیتهای فردی را محدود می سازد، هر چند که هر دو می توانند انتخاب هایی داشته باشند، مانند دادن وقت آزاد در گالری-های مختلف موزه. همچنین، در مورد راهنمای تور یا معلم دانش آموزان، والدین و مردم برای سفر هزینه می پردازند، بنابراین فرد در برابر آنها پاسخگو باید باشد و همچنین باید خودش را با اولویتهای برنامه خود تطبیق دهد. همچنین، در یک کلاس درس یا در یک سفر، معلم یا راهنما دارای قدرت بر کاوش گران یادگیرنده هستند. ما به آنها می گوئیم چه کار بکنند یا فعالیت هایشان را به کدام جهت هدایت کنند. همچنین، ما به عنوان معلمان، آنچه را که آنها از سفر یاد می گیرند با استفاده از معیارهای خودمان نه معیارهای خودشان، ارزشیابی می کنیم. تعطیلات سرگرم کننده نخواهد بود اگر یک امتحان پس از هر بازدید به عمل آید یا حتی بدتر، یک امتحان جامع پس از بازگشت به خانه به عمل آید! (کیچن، ۱۹۹۴).

• مراحل نوشتن گزارش پژوهش

- ۱- تعریف و مشخص کردن موضوع پژوهشی
- ۲- بررسی ادبیات پژوهشی
- ۳- تعریف نقش پژوهشگر
- ۴- چگونگی ورود به سایت و برقراری روابط خوب
- ۵- تدوین سئوالات فرعی
- ۶- جمع آوری داده ها
- ۷- تحلیل و تفسر داده ها
- ۸- به اشتراک گذاشتن یا منتشر کردن نتایج

فهرست منابع (منتخب)

- LaBoskey, V. K. (2004). The methodology of self-study and its methodological underpinnings. In Loughran, J. J., Hamilton, M. L., LaBoskey, V. K., and Russell, T. (eds.) International Handbook on Self-Study of Teaching and Teacher Education Practices, pp817–869. Dordrecht: Kluwer.
- Loughran, J. J., Hamilton, M. L., LaBoskey, V. K., and Russell, T. (eds.). (2004). International Handbook on Self-Study of Teaching and Teacher Education Practices. Dordrecht: Kluwer.
- Research Methods For The Self-Study Of Practice, Edited by Deborah L. Tidwell, Melissa L. Heston and Linda M. Fitzgerald (2009), Volume 9, Springer, chp.3: Passages: Improving Teacher Education Through Narrative Self-Study, Julian Kitchen.
- Lodico, Marguerite G.(2010), Methods in educational research : from theory to practice/Marguerite G. Lodico, Dean T. Spaulding, Katherine H. Voegtle.—2nd ed. ohn Wiley & Sons, Inc.

باتشكر ان ثوبه سما

